

Nr 446.

Av herr Häckner m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 63, angående förvärv av viss tidigare tyskägd gruvegendom m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 63 föreslås riksdagen att godkänna ett köpeavtal angående förvärv av viss gruvegendom m. m. samt att till aktie-teckning i Aktiebolaget Statsgruvor anvisa ett investeringsanslag av 12 milj. kronor. Dessutom föreslås, att riksgäldskontoret skall ställa garanti för lån i mån av behov för nämnda bolag till ett belopp av högst 8 milj. kronor.

Frågan om den tidigare tyskägda gruvegendomen har varit föremål för två undersökningar, dels av den s. k. tyskgruvekommittén och dels av den s. k. gruvorganisationskommittén. De värderingar dessa kommittéer kommit till beträffande gruvorna avvika på ett ganska betydande sätt från varandra. Den förstnämnda kommittén anser, att värdet av anläggningstillgångarna är ca 12 milj. kronor, medan den för den andra kommittén närmast jämförbara siffran torde vara 7,9 milj. kronor. I ena fallet beräknas kapitalbehovet för andra ändamål än bostäder till 7,614 milj. kronor och i det andra fallet till 2,0 milj. kronor. Det är en viss svårighet att avgöra i vad mån dessa siffror avse exakt samma ändamål, men man torde kunna utgå ifrån att så i huvudsak är fallet. Dessa något motstridiga uppgifter angående värden m. m. ge anledning till viss tveksamhet. Den ökas ytterligare genom det förhållandet, att den ledamot i gruvorganisationskommittén, som framför allt har erfarenhet av gruvdrift, i ett särskilt yttrande anfört, att det icke varit möjligt att på den korta tid, som stått kommittén till förfogande, uppgöra en räntabilitetskalkyl. Detta uttalande får anses vara ganska uppseendeväckande. Här föreslås riksdagen inköpa företag, vars ekonomiska räntabilitet icke angives vara tillräckligt styrkt. Huruvida så är fallet, är icke möjligt för oss att avgöra, men redan de förhållanden, som ovan berörts, giva anledning till tveksamhet.

En sådan tveksamhet förmärker man också mycket klart i riksgäldsfullmäktiges remisskrivelse över gruvorganisationskommitténs betänkande, del I.

»Emellertid anse sig fullmäktige icke böra underlåta att framhålla, att det inom fullmäktige vid behandlingen av förevarande ärende uttalats tveksamhet inför projektet med ett statsövertagande av tyskgruvorna. Fullmäktige ha nämligen icke kunnat undgå att taga starkt intryck av dessa företags tidigare driftshistoria, vilken utvisar förluster för ägarna på åt-

skilliga tiotal milj. kronor, uppkomna delvis under perioder av markerad högkonjunktur med garanterad avsättning för produkterna. De siffror härom, som lämnats i det särskilda yttrandet, utgöra en ogynnsam utgångspunkt för kalkyler rörande den framtida driften vid gruvorna. Det har i det särskilda yttrandet även betonats, att de faktorer, som ligga till grund för bedömande i detta fall, visat sig så svårgripbara och osäkra, att det icke varit möjligt för kommittén att nu bedöma lönsamheten på längre sikt enligt de olika förslag till uppläggning av driften, som kommittén diskuterat. Man måste då ställa frågan, om det är lämpligt, att staten nu övertager dessa gruvor och sålunda ikläder sig förpliktelser i fråga om omedelbara och — sannolikt — framtida kapitalinsatser och därmed förbundna förlustrisker.»

Departementschefen anför, att till grund för statens anbud ligger en värdering, som synes vara försiktig. Att delade meningar härom kunna råda, torde vara klart. De realisationsvärden, som ovan anfördes beträffande gruvorna, ha endast intresse i den mån som man verkligen kan förutsätta, att gruvdriften kommer att få en tillfredsställande omfattning. Med hänsyn till att en sådan drift är mycket konjunkturkänslig och att de föregående ägarna, trots tillgång på ypperlig expertis, ändå förorsakats miljonförluster uppkommer allvarlig eftertanke. Om företagen skola skötas enligt affärsmässiga grunder, föreligger risk att staten — med tanke på det stora belopp, som nu föreslås skola nedläggas på gruvorna — endast kan uppehålla driften under speciellt gynnsamma lägen. Som länsstyrelsen i Kopparbergs län anført, är det dock väsentligt, att kontinuitet i driften upprätthålles. Kriser böra i möjligaste mån undvikas. Hur detta skall kunna ske, om staten nu lägger ner stora summor, som skola göras räntebärande även under lågkonjunkturer, förefaller svårt att förstå. Stor risk synes därför föreligga, att staten gör en dålig affär.

I detta läge synes en förnyad utredning, där det klarare redogjordes för räntabilitetsmöjligheterna, vara önskvärd. Det kanske därvid skulle visa sig, att det från enskilt håll avgivna anbudet icke är så orimligt, som det nu ter sig i förhållande till statens anbud.

I detta sammanhang vilja vi påtala önskvärdheten av att man under alla omständigheter beaktar de sociala konsekvenser, som olika grader av verksamhet vid gruvorna kunna medföra för de anställda. Självfallet bör man i all tänkbar utsträckning söka bereda personalen lämpliga anställningsmöjligheter med beaktande av de ekonomiska konsekvenserna.

Med stöd av vad ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 63 angående förvärv av viss tidigare tyskägd gruvegen-
dom, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förnyad ut-
redning angående dessa gruvors framtida ställning.

Stockholm den 25 februari 1950.

Y. Häckner.

Carl S:son Schmidt.

Bengt Sjölin.